

Законодавчі та нормативно-правові акти щодо запобігання та протидії насильства

1. [Закон України «Про охорону дитинства»](#)
2. [Закон України «Про захист суспільної моралі»](#)
3. [Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»](#)
4. [Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»](#)
5. [Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу \(цькуванню\)»](#)
6. [Закон України «Про освіту»](#)
7. [Указ Президента України від 21 вересня 2020 року №398/2020 «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства»](#)
8. [Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»](#)
9. [Конвенція Ради Європи про попередження насильства щодо жінок та домашнього насильства та боротьбу з цими явищами, Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека»](#)
10. [Наказ МОН від 22.05.2018 № 509 “Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України”](#)
11. [«Нова українська школа»: концептуальні засади реформування середньої школи](#)
12. [Наказ МОН від 28.12.2019 № 1646 “Деякі питання реагування на випадки булінгу \(цькування\) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти”](#)
13. [Наказ МОН від 26.02.2020 № 293 “Про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу \(цькуванню\) в закладах освіти”](#)
14. [Наказ МОН від 20.03.2020 №420 “Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 26 лютого 2020 року № 293”](#)
15. [Лист МОН від 28.10.2014 № 1/9-557 “Методичні рекомендації щодо взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах та взаємодії з іншими органами і службами щодо захисту прав дітей”](#)
16. [Лист МОН від 02.10.2018 №1047 “Про затвердження методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами”](#)
17. [Лист МОН від 18.05.2018 № 1/11-5480 “Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству”](#)
18. [Лист МОН від 29.01.2019 № 1/11-881 “Рекомендації для закладів освіти щодо застосування норм Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу \(цькуванню\)” від 18 грудня 2018 р. №2657-VIII”](#)
19. [Лист МОН України від 14. 08. 2020 року №1/9-436 “Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження протидії булінгу \(цькуванню\)”](#)

Корисні посилання щодо теми антибулінгу

[Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід](#)

[Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби](#)

[Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом](#)

[«рівний-рівному/рівна-рівній» та вирішення конфліктів мирним шляхом у закладах освіти](#)

[Кодекс безпечного освітнього середовища](#)

[Комплект освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації»](#)

[Освітня програма гуртка «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації»](#)

[Освітня програма факультативу «Вирішую конфлікти та будую мир навколо себе»](#)

Тип ресурсу	Назва/ посилання	Організатор/автор	Адресат	Тематика
Сайт	stopbullying.com.ua	UNICEF	учні, вчителі, батьки	Психологічне та фізичне насилля серед дітей шкільного віку, його види і поради батькам, педагогам та дітям як діяти у складних ситуаціях
Посібники/дослідження	Булінг - ми всі можемо допомогти це зупинити	Міністерство освіти, Онтаріо	батьки учнів початкової освіти, базової та профільної середньої освіти	природа булінгу, його види, поради школам щодо "стратегії безпечної школи"
	Не смійся з мене	Програма "Повага дією"	педагогічні працівники	посібник для вчителя із формування атмосфери уваги, співчуття і співпраці у класі
	Не смійся з мене:просвітницько-профілактична програма тренінгових занять	Програма «Повага дією»	вчителі, психологи, соціальні педагоги	поради практичним психологам та соціальним педагогам щодо профілактики та корекції нетолерантної, агресивної, насильницької поведінки, створення атмосфери уваги, співчуття і співпраці у дитячому колективі

Стоп шкільний терор.
Як зупинити дитяче
насилля

Український
інститут
дослідження
екстремізму

вчителі, психологи,
соціальні педагоги

особливості булінгу в
шкільному віці,
профілактика та
протистояння булінгу

Небезпечні квести для
дітей: профілактика
залучення

Національна
академія
педагогічних наук
України
Український
науково-методични
й центр практичної
психології і
соціальної роботи
Національна
поліція України
ГО «Ла
Страда–Україна»
Дитячий Фонд
ООН (ЮНІСЕФ)

вчителі, психологи

методичні
рекомендації щодо
профілактики
суїцидальної
поведінки серед дітей

Корекційно-розвиткова
програма формування
стійкості до стресу
дітей дошкільного віку
та школярів
«БЕЗПЕЧНИЙ
ПРОСТІ»

НаУКМА,
Український
навчально-методич
ний центр
практичної
психології і
соціальної роботи
НАПН УКРАЇНИ

вчителі, психологи,
соціальні педагоги

програма підвищення
стійкості до
переживання
наслідків стресу
дошкільнятами і
школярами після
психотравматичних
подій

Розбудова миру.
Профілактика і
вирішення конфлікту з
використанням
медіації:
соціально-педагогічни
й аспект

Національна
академія
педагогічних наук
України
Український
науково-методични
й центр практичної
психології і
соціальної роботи
Харківський
національний
педагогічний
університет ім. Г.С.
Сковороди
Громадська
організація «Ла
Страда – Україна»

вчителі, практичні
психологи

практичні
поради із
профілактики та
вирішення конфліктів
мирним шляхом і
запровадження
медіації та відновних
практик у
навчальному закладі.

Навчіть дитину
захищатися

Всеукраїнська
благодійна
організація
«Український фонд
«Благополуччя
дітей»

вихователі, вчителі
початкових класів,
психологи, батьки

аналіз проблеми
сексуального
насилства щодо
дітей, застосування
сучасних
інтерактивних
методів та підходів як
складової частини

			загального виховного процесу
Концепція школи, дружньої до дитини	Інститут проблем виховання НАПН України	учні, вчителі, батьки	формування освітнього середовища, зважаючи на інноваційні вимоги до його розвитку, запити особистості та потреби суспільства, держави, а також шляхи і засоби створення Школи, дружньої до дитини, у теоретико-методологічній, технологічній та організаційній площинах
Формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу	Інститут проблем виховання НАПН України	вчителі	теоретико-методологічні засади створення превентивного виховного середовища закладу загальної середньої освіти
Міжсекторальна взаємодія в умовах превентивного виховного середовища	Інститут проблем виховання НАПН України	вчителі	теоретичні та методичні основи міжсекторальної взаємодії в освіті
Управління гнівом	Проект «Реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні»	вчителі, психологи, соціальні педагоги	поради практичним психологам та соціальним педагогам щодо роботи з підлітками групи ризику, в яких спостерігається схильність до розвитку проблемної поведінки

Будуємо майбутнє
разом: програма
профілактики
конфліктів та
правопорушень серед
учнівської молоді

UNICEF,
Всеукраїнський
громадський центр
«Волонтер»

вчителі, психологи,
соціальні
працівники

програма спрямована
на
формування
належного рівня
усвідомленості
підлітками, молодими
людьми власної
ціннісної сфери,
розуміння та
прийняття цінн
остей іншої людини,
почуття
відповідальності за
власне життя

Програма тренінгових
занять «Організація
роботи з розв'язання
проблем насильства в
школі»

Редакційна група:
Алексєєнко М.К.,
Дендебера М.П.,
Соловйова О. Д.

діти, батьки та
педагоги

Попередження
насильства щодо
дітей в школі

Програма тренінгових
занять «СТОП-Булінг»

Укладачі: Кацалап
В.В., Савкова І.О.

Для учнів 5-11
класів

орієнтована на
профілактику та
корекцію проявів
некерованої
агресивності та
насилля в шкільному
середовищі

Комплексна програма
соціально-психологічн
ого тренінгу «Нове
покоління»

Укладач:
Гончарова-Чагор
А.О.

Для учнів 5-11
класів

орієнтована на
профілактику та
корекцію проявів
некерованої
агресивності та
насилля в шкільному
середовищі

	КІБЕР-БУЛІНГ АБО АГРЕСІЯ В ІНТЕРНЕТІ: СПОСОБИ РОЗПІЗНАННЯ І ЗАХИСТ ДИТИНИ	Найдьонова Л.А.	Методисти, вчителі, психологи, соціальні педагоги	Методичні рекомендації
	Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі	Всеукраїнська громадська організація «Жіночий консорціум України»	вчителі, психологи, соціальні педагоги	методичні рекомендації щодо попередження насильства над дітьми
Статті/корисні посилання	Булінг у школі: в небезпеці педагог	Ольга Кляпець, старший науковий співробітник лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, кандидат психологічних наук	вчителі, батьки	шкільне насилля у ставленні учнів до педагогів
	Булінг у школі: чому діти цькують дітей і що з цим робити	Олена Ратінська, дитячий психолог, гештальт-терапевт, голова відділення дитячої психології Київського Гештальт Університету	вчителі, батьки	насильство серед дітей у школі
	Цькування вчителів в українських школах	Богдан Петренко, заступник директора Українського інституту дослідження екстремізму	вчителі	шкільне насилля у ставленні учнів до педагогів
	Проблема булінгу очима підлітка	Спецпроект "Безпечна школа"	учні	насильство серед дітей у школі, його причина і поради підліткам

Як виявити жертву цькування у школі. Алгоритм для батьків	Богдан Петренко, заступник директора Українського інституту дослідження екстремізму, спецпроект "Безпечна школа"	батьки	причини насильства серед дітей у школі
Stop-булінг. Три проблеми батьків, які впливають на дитячу агресію	Микола Кулеба, Уповноважений президента з прав дитини, спецпроект "Безпечна школа"	батьки	насильство серед дітей у школі та проблеми в поведінці батьків, які впливають на породження дитячої жорстокості та агресії
Безпечна школа. Маски булінгу	Юлія Ларіна, дитячий психолог, спецпроект "Безпечна школа"	вчителі, батьки	причини булінгу і поради батькам, як допомогти дитині
Коли вашу дитину цькують	Ольга Адажій, дитячий психолог Федерації Крав-мага Україна, спецпроект "Безпечна школа"	батьки	основні види шкільного булінгу та як йому протидіяти
Булінг, або шкільне цькування: налякати поліцією не вдасться, що ж робити?	Ольга Комарова, Радіо Свобода	вчителі, батьки	булінг у школі та протидія йому
Шкільне цькування, або булінг: вступ до теми	Марія Кириленко, Києво-Святошинський центр соціально-психологічної реабілітації населення	вчителі, батьки	причини виникнення насильства серед дітей у школі
Як подолати булінг, на думку молоді	Проект U-report від UNICEF	діти, учні	думка молоді щодо того, як подолати насилля у школах
Методичні рекомендації для практичних психологів і соціальних педагогів щодо профілактики насильницьких та агресивних форм поведінки серед учнівської та студентської молоді	Листа КЗ «КОППО»	педагоги, учні	щодо профілактики насильницьких та агресивних форм поведінки серед учнівської та студентської молоді

	1 спосіб покінчити з булінгом і знущанням в школах!	Гленнон Дойл	вчителі	поради як успішно боротися з цькуванням серед школярів
	Булінг (цькування) у школах: як допомогти потерпілому, агресору та запобігти булінгу	Varta1	вчителі, школярі	поради як успішно боротися з цькуванням серед школярів
	Профілактика та подолання булінгу у закладах освіти	Емілія Воронцова, практичний психолог, науковий співробітник ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»	вчителі, психологи, соціальні педагоги	причини виникнення булінгу, вплив цього явища на окрему особистість і учнівський колектив в цілому, практичні методи виявлення постраждалих та булерів, методами профілактики і втручання
Соціальні проекти	Проект "Стоп шкільний терор" ("Безпечна школа")	Український інститут дослідження екстремізму, Управління ювенальної превенції Національної поліції, Інформаційне агентство «Главком» за підтримки Уповноваженого президента України з прав дитини	вчителі, батьки, учні	матеріали, дослідження про булінг в школах, поради закладів загальної середньої освіти, вчителям, батькам та учням
	Проект "Не смійся з мене" Антибулінгова програма Operation Respect Ukraine	Програма "Повага Дією" (Operation Respect)	вчителі, психологи, соціальні педагоги	освітній ресурс, який допоможе у створенні безпечного та шанобливого середовища, в якому розвиток дитини може проходити без знущань, цькувань та насилля
	Проект "Маю право бути собою"	Управління ювенальної превенції Департаменту превентивної діяльності Нацполіції разом із	учні	Про проект ювенальної поліції із протидії та попередження фізичного та морального насилля у школі

		Українським інститутом дослідження екстремізму		
	Кампанія "Викресли буллінг"	UNICEF, агентство Smartica/Skykillers	учні, батьки, вчителі	буллінг і шляхи формування безпечного середовища (в рамках проекту для інформування дітей та батьків про буллінг було створено сайт stopbullying.com.ua)
Тренінги/семінари (інші заходи)	онлайн-курс "Недискримінаційний підхід у навчанні"	ГО "Студена"	вчителі початкової школи	протидія булінгу в початковій школі
	Тренінг/прес-конференція "Стоп буллінг"	Благодійний фонд «Kiddo» спільно з психологом Вікторією Любаревич-Тороховою	учні, батьки, вчителі	насилля серед учнів у школі і шляхи вирішення ситуації
	Зустріч Ніка Вуйчича з українськими школярами та вчителями "Безпечна школа"	за підтримки Міністерства освіти і науки України, КМДА, телеканалу 1+1 та "Надія"	учні, вчителі, психологи, соціальні педагоги, батьки	буллінг у школах та протидія йому
Відео матеріали	Зупиніть буллінг!	UNICEF	батьки	підготовка дитини до школи
	Як зупинити буллінг: поради для батьків	UNICEF	батьки	поради для батьків
	Як захистити дитину від булінгу	Проект «Стоп шкільний терор» («Безпечна школа»)	батьки	буллінг, прояви та протидія йому
	Як ефективно боротися із булінгом у школі	Проект «Стоп шкільний терор» («Безпечна школа»)	батьки	буллінг у школі, причини та протидія йому
	Медіація - крок до примирення	проект посольства Векої Британії в Україні	школа	як вирішувати конфлікти з допомогою меціації

Інші корисні матеріали

[Досвід Швеції у
протидії булінгу](#)

Уповноважений з
питань учнів та
студентів Швеції

учні, батьки

захист прав учнів, які
піддаються булінгу